

Plagiátori na univerzitách

Vysokoškooláci tak veľmi odpisujú, že slovenské univerzity boli nútené vyhlásiť plagiátorstvu vojnu. Pomôcť v nej by im mal elektronický systém. Ani najdokonalejšia technika však tento problém nevyrieši úplne. Študenti sú vynaliezaví. Čo s tými, ktorí si nechávajú svoje seminárne, ba dokonca i bakalárske či diplomové práce písať niekomu za peniaze?

Vypracujeme diplomové, bakalárske, semestrálne práce a projekty z oblasti manažmentu, marketingu a ekonómie. - Rýchlo, lacno a kvalitne vypracujem seminárnu prácu na rôzne témy. - Ponúkam písanie diplomových a seminárnych prác z prichystaných (tá hrúbka je priamo z inzerátu!) materiálov v okolí Nitry a Nových Zámkov. 1 strana A4/40 Sk.

O takéto inzeráty nie je na internete núdza. A ponuku radi využijú tak denní, ako aj externí študenti. Ak neurobia nejakú hrubú chybu, na podvod sa pravdepodobne nikdy nepríde.

Skopíruj a prílep

Okrem prác, ktoré študenti nenapíšu sami, je tu však aj ďalší rovnako veľký problém - plagiátorstvo. Študenti odpisovali vždy, ale rozmery, aké nadobudlo kradnutie myšlienok a viet v posledných rokoch, nemá obdobu.

Rozvoj internetu a možnosť stiahnuť si dokumenty vedie študentov k tomu, aby si uľahčili život. A robia to vo veľkom štýle, najmä na humanitných odboroch. Často sa stáva, že pedagógovia dostanú seminárne práce, ktoré sú napísané akoby cez kopirák.

Vysvetlenie je jednoduché - študenti si zadali na internete kľúčové slová a spravili Ctrl C a Ctrl V a práca bola hotová. Bez toho, aby si vôbec uvedomili, že porušujú zákon. Na bakalárske a diplomové práce sa totiž vzťahuje zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom. Plagiátorom hrozí aj postih.

„Plagiátor sa môže svojím konaním dopustiť trestného činu porušovania autorského práva. Za tento trestný čin hrozí páchatel'ovi už pri naplnení základnej skutkovej podstaty trest odňatia slobody až na dva roky. Súd nemá v tomto prípade povinnosť uložiť iba trest odňatia slobody, ale môže ukladať aj takzvané alternatívne tresty.

Rovnako môže plagiátor spáchať priestupok na úseku kultúry, ktorý zákon o priestupkoch postihuje pokutou do 99 eur. Svojím konaním sa plagiátor vystavuje aj možnosti, že autor, do práva ktorého zasiahol, podá na neho žalobu. Podľa okolností môže ísť o žalobu, ktorou sa bude autor domáhať určenia autorstva, zákazu porušovania autorského práva, odstránenia následkov zásahu do tohto práva, vydania bezdôvodného obohatenia, prípadne náhrady škody atď. Ďalšie právne postihy závisia od okolností toho-ktorého prípadu," povedal pre Žurnál advokát Martin Krechňák, ktorý na Bratislavskej vysokej škole práva prednáša Právo duševného vlastníctva.

Nové pravidlá

Svoje skúsenosti s plagiátorstvom má aj Katolícka univerzita v Ružomberku. Podľa prodekanke filozofickej fakulty pre výchovu a vzdelávanie Viery Kováčovej už riešili niekoľko prípadov, keď študenti vydávali za svoje diela, „ktoré neboli ich pôvodnou prácou - v tom ‚lepšom‘ prípade išlo o nerešpektovanie rozdielu medzi citátom a parafrázou, v tom

horšom prípade o práce stiahnuté z internetu, respektíve objavili sa aj práce iných spolužiakov, ktoré vydávali za vlastné".

V situácii, keď študenti berú školu ako nevyhnuté zlo, ktoré musia podstúpiť s cieľom získať titul, a často im horia termíny, je bežnou praxou, že seminárne práce sa „dedia" a následne recyklujú medzi jednotlivými ročníkmi. V čase počítačov a internetu je to minimálny technický problém.

Na novovzniknutú situáciu museli pred dvomi rokmi reagovať aj na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Prijali teda nariadenie, v ktorého úvode sa uvádza: „V niektorých seminárnych prácach, ktoré majú byť výsledkom študentovej činnosti, sa stretávame s najprimitívnejšou formou podvodu. Študenti v nich zneužívajú dielo niekoho iného s tým, že po miernej úprave úvodu alebo po preformulovaní úvodných viet ‚prilepia‘ temer celý text príslušného autora a označujú ho za svoj."

„Boli tu tri prípady seminárnych prác a jednej diplomovej práce. Vyskytlo sa to prvýkrát, čo sa nám pri zhruba stovke študentov zdalo dosť vysoké percento," hovorí vedúca katedry politológie Darina Malová. „Preto sme prijali opatrenie. Nikoho sme nevylúčili, študenti dostali šancu práce prepracovať a skúšky museli opakovať. Pre ostatných to bol zdvihnutý prst. Situácia sa zlepšila a dnes máme veľmi podrobné pravidlá, ako písať seminárne, bakalárske aj diplomové práce."

„V niektorých seminárnych prácach, ktoré majú byť výsledkom študentovej činnosti, sa stretávame s najprimitívnejšou formou podvodu. Študenti v nich zneužívajú dielo niekoho iného s tým, že po miernej úprave úvodu alebo po preformulovaní úvodných viet ‚prilepia‘ temer celý text príslušného autora a označujú ho za svoj."

vedúca Katedry politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave Darina Malová

Elektronický obušok na plagiátorov

Univerzity hľadajú aj iné spôsoby, ako plagiátorstvu zamedziť. Technický pokrok vytvoril možnosti na jeho rozvoj a technika je teraz zasa nástrojom na jeho odstránenie. Moderné školy na odhaľovanie plagiátov využívajú elektronický systém. Napríklad na brnianskej Masarykovej univerzite od vlani funguje systém Theses.cz. Doteraz sa do neho zapojilo 21 univerzít z Česka a Ekonomická univerzita v Bratislave.

Jitka Brandejsová z Fakulty informatiky Masarykovej univerzity tvrdí, že ide o pomerne ojedinelý know-how založený na webových technológiách. Vyhľadávanie podobných súborov sa uskutočňuje online a systém dokáže spracovať veľmi rýchlo a účinne veľké množstvo dát.

„Proces vyhľadávania podobných dokumentov je rozložený do dvoch fáz. Najprv sa každá záverečná práca vložená do Theses.cz analyzuje, preto sa dokumenty v dátovom úložisku automaticky konvertujú do formátu PDF a holého textu. V druhej fáze sa vyhľadávajú podobné dokumenty. Používateľ systému vyhľadáva podobné dokumenty (potenciálne plagiáty) operáciou ‚nájst' podobné dokumenty' alebo operáciou ‚globálne vyhľadávanie plagiátov'. Výsledky sa zobrazia o niekoľko sekúnd. Systém Theses.cz vypíše pri nájdených podozrivých súboroch mieru podobnosti v percentách a je tiež možné následne zobrazit'

zhodné úseky textu vzájomne podobných súborov," povedala pre Žurnál Jitka Brandejsová, ktorá sa na projekte podieľala.

V súčasnosti je v databáze systému uložených okolo 65tisíc záverečných prác a celkovo ich možno porovnávať so zhruba 1,15 milióna dokumentov. S pomocou Theses.cz už boli odhalené desiatky študentov, ktorí podvádzali. Systém má však aj veľký preventívny účinok, takže vďaka nemu počet prípadov plagiátorstva klesá.

Už aj na Slovensku

Podobný systém, ako majú v Brne, už od roku 2003 používa Vysoká škola manažmentu v Trenčíne. Dodala im ho materská škola City University of Seattle, ktorá má kúpenú licenciu. Študenti preto musia odovzdávať všetky práce v elektronickej podobe. Databáza systému obsahuje 10 miliárd webových stránok plus databázu všetkých prác, ktoré tam dodáva ďalších 6000 škôl.

„Ak vyučujúci zistí, že niekto porušil akademickú etiku - napríklad ak zle cituje zdroje, tak to rieši etická komisia a študent má možnosť vyjadriť sa. Ak je obvinený z podvodu, platí u nás pravidlo trikrát a dost'. Prvý raz študent opakuje predmet a je vylúčený na trimester, druhý raz je vylúčený na jeden rok a tretí raz na stálo.

Každý rok rieši etická komisia okolo 80 - 90 takýchto prípadov. Nejde len o plagiátorstvo, ale aj o iné formy podvádzania. Doteraz sme zo školy vylúčili dvoch študentov. Plagiátorstvo je hlavne problém študentov prvého ročníka. Pre drvivú väčšinu z nich je citovanie neznámy pojem," hovorí Peter Kročitý, predseda školskej komisie pre akademickú etiku.

Podobného systému sa čoskoro dočká aj Univerzita Komenského v Bratislave, ktorá vypísala výberové konanie na jeho dodanie. Mal by však byť integrovaný s komplexným informačným systémom univerzity, ktorý však univerzita doteraz nemá. Momentálne existuje len databáza záverečných prác, ktorá časom bude musieť byť rozšírená aj o práce seminárne a bakalárske, aby sa dostavil požadovaný efekt.

Spoliehať sa len na elektronický systém sa však nedá. Ako hovorí Damas Gruska, ktorý vyučuje na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK v Bratislave: „Nechcem byť pesimista, ale študenti skôr či neskôr prídu na to, ako systém pracuje, a každý systém sa dá obísť. Oni to budú toľko šolichať, drobnými úpravami meniť, až to nakoniec prejde, a uhrajú to. V konečnom dôsledku to môže situáciu iba zhoršiť. Vytvorí sa falošný pocit uspokojenia - prešlo to systémom, tak to plagiát nie je. Ja verím iba úlohe učiteľa. A na to sa treba sústrediť. Aby bol študent motivovaný študovať a učiteľ mal dost' času, aby prípadné plagiáty sám odhalil."

Nevedia formulovať ani citovať

Okrem pohodlnosti študentov je častým dôvodom opisovania aj fakt, že študenti, najmä prváci, sa nevedia poriadne vyjadrovať. Ako hovorí sociálny antropológ Martin Kanovský z Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave, písomný prejav študentov sa z roka na rok zhoršuje, pretože na gymnáziách sa písaniu esejí nevenuje dostatočná pozornosť. Navyše, mnohí ani netušia, že ak niečo citujú, treba uvádzať zdroje.

„Na vysokej škole nejde o to, aby niekto napísal citovo zafarbený sloh, ale aby dokázal napísať dobre argumentačne podloženú esej a doložil zdroje. Prváci mi veľakrát povedali, že

na stredných školách bolo úplne v poriadku, keď celé pasáže skopírovali a upravili bez citovania zdrojov. Cieľom vyučujúcich bolo, aby sa vôbec k nejakým zdrojom dostali. To, čo my na vysokej škole považujeme za plagiát, oni oceňovali," upozorňuje Kanovský.

Absolventi stredných škôl teda prichádzajú do akademického prostredia nepripravení, a preto čoraz viac škôl, najmä sociálneho zamerania a humanitne orientovaných, zavádza do svojich študijných programov špeciálny predmet - proseminár k štúdiu, akademický prejav alebo práca so zdrojmi.

„My máme proseminár k štúdiu, kde sa študenti oboznámia s tým, ako sa pracuje so zdrojmi, a na našej webovej stránke je presne uvedené, ako má vyzerat' seminárna práca," hovorí Darina Malová, z Katedry politológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave.

Chýba nám kultúra

Problém je však oveľa hlbší - ide o mentálne nastavenie. Damas Gruska to hodnotí slovami, že nám chýba niečo ako kultúra poctivosti. To potvrdzujú aj skúsenosti ľudí, ktorí študovali alebo vyučovali na anglo-amerických univerzitách - pre tamojších študentov a pedagógov je podvádzanie neprípustné.

„Na začiatku každej skúšky sme podpisovali etický kódex, kde sa uvádza, že študent nesmie podvádzať a zároveň, ak niekoho vidí podvádzať, tak je povinný to nahlásiť. Najväčší šok som zažil na Stanforde, keď profesor počas skúšky odišiel z miestnosti. Potom som zistil, že podľa kódexu nemá právo nás ‚dozorovať‘, lebo by to znamenalo, že študentom nedôveruje a predpokladá, že chcú švindľovať," hovorí Martin Bruncko, bývalý poradca ministra financií Ivana Mikloša, ktorý študoval modernú filozofiu a medzinárodné vzťahy na Stanforde a finančnú ekonómiu na Harvarde.

„Plagiátorstvo je považované za najhoršiu formu podvodu, za najhorší akademický zločin, lebo je to kradnutie práce niekoho iného. Ak sa niekomu dokáže, tak má garantované, že ho vyhodia zo školy. U nás sa každému všetko prepeče, či už je to v politike, alebo na vysokej škole. Aj preto sa plagiátorstvu u nás tak darí."

Bruncko si myslí, že jedným z hlavných dôvodov, prečo študenti v Spojených štátoch menej podvádajú, je dôležitosť známok pre ich ďalšiu kariéru. Nejde len o to, z akej univerzity človek diplom získa, ale aj o to, s akým výsledkom ju absolvoval. U nás študenti nie sú nútení medzi sebou súťažiť. Univerzity nezverejňujú rebríčky študentov, ba dokonca pre uplatnenie nie je dôležité ani to, akú školu človek absolvoval. Trh práce na to jednoducho vôbec nereaguje.

„Na Slovensku chceme predovšetkým diplom, no nie vzdelanie. Plagiátorstvo je vlastne iba akousi skratkou k diplomu. Tu je úplne jedno, čo kto študuje, lebo aj tak bude robiť niečo iné."

Damas Gruska, vyučujúci na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky UK v Bratislave

S jeho názorom súhlasí aj Damas Gruska: „Na Slovensku chceme predovšetkým diplom, no nie vzdelanie. Plagiátorstvo je vlastne iba akousi skratkou k diplomu. Tu je úplne jedno, čo

kto študuje, lebo aj tak bude robiť niečo iné."

Vynalievaví Česi

V susednom Česku, ktoré je tradične o krok vpredu, už niektorí podnikaví obchodníci so študentskými prácami neváhajú zverejniť kompletný cenník svojich služieb na internete pod vlastným menom. Vedia, že legislatíva je na nich prikrátka.

Prevádzkovateľ stránky www.referatyababku.cz Petr Lukáč si za jednu stranu seminárnej práce účtuje 249 Kč a za „podklady pre bakalársku prácu" 299 Kč.

„Podklady na diplomovku" vyjdú záujemcu o vysokoškolský titul na 359 českých korún. Ako zistili české Hospodárske noviny, zlínska firma si za 64 strán účtovala 12 600 korún a hotovú prácu poslala za štyri mesiace.

Konkurencia nespí ani v tomto prípade, a tak stránka www.referatykvalitne.cz prináša ešte výhodnejšie ceny.

Univerzita je na nich prikrátka, lebo ak sa nedokáže, že študent si nechal diplomovku napísať „na kľúč", nemôžu voči nemu uplatniť žiadnu sankciu. O príprave nového zákona, ktorý by takéto konanie trestal, sa v Českej republike zatiaľ len uvažuje.

Zdroj:

http://www.izurnal.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=2924&Itemid=89